Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 6ης Φεβρουαρίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές – Οδηγία 2011/7/ΕΕ – Εμπορικές συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων – Άρθρο 3, παράγραφος 5 – Υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι η προθεσμία πληρωμής που καθορίζεται στη σύμβαση δεν υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες – Δυνατότητα των συμβαλλομένων να καθορίζουν μεγαλύτερης διάρκειας προθεσμίες πληρωμής – Προϋπόθεση περί ρητής συμφωνίας καθορισμού τέτοιας προθεσμίας στο κείμενο της συμβάσεως – Προϋπόθεση να μην είναι η προθεσμία κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή – Σωρευτικές προϋποθέσεις – Συμβάσεις των οποίων οι ρήτρες καθορίζονται αποκλειστικώς από έναν εκ των συμβαλλομένων – Συμβατική ρήτρα με την οποία ο οφειλέτης καθορίζει μονομερώς προθεσμία πληρωμής διάρκειας 120 ημερών – Έλλειψη νομιμότητας»

Στην υπόθεση C-677/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach (πρωτοδικείο ανατολικού τομέα Κατοβίτσε, Πολωνία) με απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Νοεμβρίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe A.

κατά

P. S.A.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe, πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, προεδρεύουσα του τρίτου τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τρίτου τμήματος, N. Jääskinen, M. Gavalec και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Ράντος

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η P. S.A., εκπροσωπούμενη από τους J. Janczewski και A. Paniczek,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, J. Heitz και M. Hellmann,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Gattinara και την M. Owsiany-Hornung,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 30ής Μαΐου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές (ΕΕ 2011, L 48, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe A. (στο εξής: A.) και της P. S.A. σχετικά με τον σύννομο χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας με την οποία η δεύτερη καθόρισε μονομερώς προθεσμία πληρωμής διάρκειας 120 ημερολογιακών ημερών για τα τιμολόγια που αφορούσαν τις συναφθείσες με την A. συμβάσεις.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η οδηγία 2011/7

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 12, 13 και 28 της οδηγίας 2011/7 έχουν ως εξής:

«(12) Η καθυστέρηση πληρωμής αποτελεί παράβαση συμβατικής υποχρέωσης η οποία έχει γίνει οικονομικά ελκυστική για τους οφειλέτες στα περισσότερα κράτη μέλη λόγω των χαμηλών ή των ανύπαρκτων τόκων υπερημερίας που επιβάλλονται στις καθυστερήσεις πληρωμών και/ή της βραδύτητας των διαδικασιών είσπραξης. Για να αναστραφεί η τάση αυτή και για να αποθαρρύνονται οι καθυστερήσεις, απαιτείται αποφασιστική μεταστροφή προς την υιοθέτηση νοοτροπίας έγκαιρης πραγματοποίησης των πληρωμών, τέτοια που, μεταξύ άλλων, να θεωρείται πάντα ο αποκλεισμός του δικαιώματος χρέωσης τόκου κατάφωρα καταχρηστική συμβατική ρήτρα ή πρακτική. Η μεταστροφή αυτή θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τον καθορισμό ειδικών ρυθμίσεων σχετικά με τις προθεσμίες πληρωμής. […]

(13) Θα πρέπει κατά συνέπεια να προβλεφθεί ότι οι συμβατικές προθεσμίες πληρωμής μεταξύ επιχειρήσεων δεν μπορούν, κατά γενικό κανόνα, να υπερβαίνουν τις 60 ημερολογιακές ημέρες. Μπορεί, ωστόσο, να υπάρξουν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επιχειρήσεις χρειάζονται μεγαλύτερες προθεσμίες πληρωμής, για παράδειγμα όταν οι επιχειρήσεις επιθυμούν να παράσχουν εμπορική πίστη στους πελάτες τους. Θα πρέπει, επομένως, να διατηρηθεί η δυνατότητα των μερών να συμφωνούν ρητά για προθεσμίες πληρωμής μεγαλύτερες των 60 ημερών, εφόσον η παράταση αυτή δεν είναι κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή.

[…]

(28) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να απαγορεύει την κατάχρηση της ελευθερίας των συμβάσεων εις βάρος του πιστωτή. Κατά συνέπεια, όταν ένας όρος σύμβασης ή μια πρακτική σε σχέση με την ημερομηνία ή την προθεσμία πληρωμής […] δεν δικαιολογείται με βάση τους όρους που ισχύουν για τον οφειλέτη ή εξυπηρετεί κυρίως τον σκοπό της εξασφάλισης μεγαλύτερης ρευστότητας για τον οφειλέτη εις βάρος του πιστωτή, μπορεί να θεωρηθεί υπό την έννοια αυτή ότι προβλέπεται καταχρηστικώς. […] Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει τις εθνικές διατάξεις σχετικά με τον τρόπο σύναψης των συμβάσεων […]»

4 Το άρθρο 1 της ως άνω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να ενισχυθεί με τον τρόπο αυτόν η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των [μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων].»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», ορίζει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) “εμπορική συναλλαγή”: κάθε συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών, η οποία οδηγεί στην παράδοση αγαθών ή στην παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής·

2) “δημόσια αρχή”: κάθε αναθέτουσα αρχή, όπως ορίζουν το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/17/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών (ΕΕ 2004, L 134, σ. 1)] και το άρθρο 1 παράγραφος 9 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ 2004, L 134, σ. 114)], ανεξαρτήτως του αντικειμένου ή της αξίας της σύμβασης·

3) “επιχείρηση”: οιαδήποτε οργάνωση εκτός των δημόσιων αρχών, που ενεργεί στα πλαίσια της ανεξάρτητης οικονομικής ή επαγγελματικής της δραστηριότητας, ακόμη και αν η δραστηριότητα αυτή ασκείται από ένα και μόνο πρόσωπο·

4) “καθυστέρηση πληρωμής”: η μη πραγματοποίηση πληρωμής μέσα στη συμβατική ή εκ του νόμου προθεσμία, εφόσον πληρούνται οι όροι του άρθρου 3 παράγραφος 1 […]·

5) “τόκος υπερημερίας”: ο νόμιμος τόκος υπερημερίας ή ο τόκος με επιτόκιο που έχει συμφωνηθεί μεταξύ επιχειρήσεων, υπό τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 7·

6) “νόμιμος τόκος υπερημερίας”: ο απλός τόκος για την καθυστερημένη πληρωμή σε επιτόκιο το οποίο είναι ίσο προς το σύνολο του επιτοκίου αναφοράς συν οκτώ τουλάχιστον επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες·

[…]»

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/7, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εμπορικές συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων», προβλέπει στις παραγράφους 1, 3 και 5 τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων, ο πιστωτής δικαιούται τόκο υπερημερίας χωρίς να απαιτείται όχληση, εφόσον πληρούνται οι εξής όροι:

α) ο πιστωτής έχει εκπληρώσει τις συμβατικές και νομικές του υποχρεώσεις· και

β) ο πιστωτής δεν έχει λάβει το οφειλόμενο ποσό εγκαίρως, εκτός εάν ο οφειλέτης δεν ευθύνεται για την καθυστέρηση.

[…]

3. Εφόσον πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν τα ακόλουθα:

α) ότι ο πιστωτής έχει δικαίωμα τόκου υπερημερίας από την ημέρα που ακολουθεί την ημερομηνία πληρωμής ή το τέλος της προθεσμίας πληρωμής που ορίζει η σύμβαση·

[…]

5. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η προθεσμία πληρωμής που καθορίζεται στη σύμβαση δεν υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες, εκτός εάν ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης και υπό την προϋπόθεση ότι δεν είναι κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή υπό την έννοια του άρθρου 7.»

7 Το άρθρο 7 της οδηγίας 2011/7, το οποίο φέρει τον τίτλο «Καταχρηστικοί όροι συμβάσεων και πρακτικές», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι συμβατικός όρος ή πρακτική που αφορά την ημερομηνία ή την προθεσμία πληρωμής […] είτε δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα είτε γεννά αξίωση αποζημίωσης, εάν έχει κατάφωρα καταχρηστικό χαρακτήρα για τον πιστωτή.

Για την εκτίμηση του τυχόν καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικού όρου ή πρακτικής για τον πιστωτή, υπό την έννοια του πρώτου εδαφίου, συνεκτιμώνται όλες οι περιστάσεις της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων:

[…]

γ) του εάν ο οφειλέτης διαθέτει οιονδήποτε αντικειμενικό λόγο απόκλισης […] από την προθεσμία πληρωμής κατά το άρθρο 3 παράγραφος 5, […]

[…]».

Η οδηγία 2014/25/ΕΕ

8 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 243, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 311, σ. 26), ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ως “αναθέτουσες αρχές” νοούνται το κράτος, οι περιφερειακές αρχές ή οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου και οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

[…]

4. Ως “οργανισμοί δημοσίου δικαίου” νοούνται οργανισμοί που έχουν όλα τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

α) έχουν συσταθεί για τον συγκεκριμένο σκοπό της κάλυψης αναγκών γενικού συμφέροντος, που δεν έχουν βιομηχανικό ή εμπορικό χαρακτήρα·

β) έχουν νομική προσωπικότητα· και

γ) χρηματοδοτούνται, κατά το μεγαλύτερο μέρος, από το κράτος, τις περιφερειακές αρχές ή τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, ή άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου· ή υπόκειται σε διαχειριστική εποπτεία από τις αρχές ή τους οργανισμούς αυτούς· ή που έχουν διοικητικό, διευθυντικό ή εποπτικό συμβούλιο, του οποίου περισσότερα από τα μισά μέλη διορίζονται από το κράτος, τις περιφερειακές αρχές ή τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, ή από άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.»

Το πολωνικό δίκαιο

9 Το άρθρο 7 του ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (νόμου για την καταπολέμηση των υπέρμετρων καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές), της 8ης Μαρτίου 2013 (Dz. U. του 2013, θέση 403), όπως ίσχυε πριν από την 1η Ιανουαρίου 2020 (στο εξής: νόμος της 8ης Μαρτίου 2013), όριζε τα εξής:

«1. Στις εμπορικές συναλλαγές, με εξαίρεση τις συναλλαγές στις οποίες ο οφειλέτης είναι δημόσιος φορέας, ο πιστωτής δικαιούται να λάβει νόμιμους τόκους υπερημερίας, χωρίς να απαιτείται όχληση, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι έχουν συμφωνήσει υψηλότερους τόκους, για την περίοδο από την ημέρα κατά την οποία η παροχή σε χρήμα κατέστη απαιτητή μέχρι την ημέρα της καταβολής, εφόσον πληρούνται σωρευτικώς οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1) ο πιστωτής έχει εκπληρώσει την παροχή του·

2) ο πιστωτής δεν έχει λάβει την πληρωμή εντός της οριζόμενης στη σύμβαση προθεσμίας.

2. Η προθεσμία πληρωμής που ορίζεται στη σύμβαση δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 60 ημέρες από την ημερομηνία παράδοσης στον οφειλέτη του τιμολογίου ή του χρεωστικού σημειώματος με το οποίο βεβαιώνεται η παράδοση των αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών, εκτός εάν τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνήσουν ρητώς διαφορετικά στη σύμβαση και υπό την προϋπόθεση ότι η ρύθμιση αυτή δεν είναι κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή.

3. Όταν η προθεσμία πληρωμής που ορίζεται στη σύμβαση υπερβαίνει τις 60 ημέρες από την ημερομηνία παράδοσης στον οφειλέτη του τιμολογίου ή του χρεωστικού σημειώματος με το οποίο βεβαιώνεται η παράδοση των αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών και δεν πληρούται ο όρος της παραγράφου 2, ο πιστωτής ο οποίος εκπλήρωσε την παροχή του δικαιούται, μετά την παρέλευση προθεσμίας 60 ημερών, τους τόκους που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 1.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Η P., εταιρία πολωνικού δικαίου δραστηριοποιούμενη στον τομέα της εξορύξεως και της πωλήσεως άνθρακα, συνήψε με την A., εταιρία πολωνικού δικαίου δραστηριοποιούμενη στον τομέα της παραγωγής εξοπλισμού εξορύξεως, πλείονες συμβάσεις προμήθειας εξαρτημάτων μηχανημάτων εξορύξεως (στο εξής: επίμαχες συμβάσεις).

11 Ορισμένες από τις ως άνω συμβάσεις συνήφθησαν κατόπιν ηλεκτρονικής διαδικασίας πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών διενεργηθείσας σε ιστότοπο τον οποίο διαχειρίζεται η P. και στον οποίο δημοσιεύονταν οι όροι της εκάστοτε οικείας συμβάσεως. Άλλες συμβάσεις συνήφθησαν κατόπιν διαγωνισμού (ανοικτού ή κλειστού). Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, οι όροι της μεταξύ των εν λόγω μερών εκάστοτε συμβάσεως, περιλαμβανομένης της προθεσμίας πληρωμής 120 ημερών από την ημερομηνία παραδόσεως του τιμολογίου στην P., καθορίζονταν μονομερώς από τη συγκεκριμένη εταιρία.

12 Σε εκτέλεση των επίμαχων συμβάσεων, η P. εξόφλησε 354 τιμολόγια, εντός προθεσμίας 120 έως 122 ημερών από την ημερομηνία παραλαβής τους. Εν συνεχεία, η A. τής απέστειλε συγκεντρωτικό χρεωστικό σημείωμα για τα ποσά τα οποία θεωρούσε ότι οφείλονταν ως τόκοι υπερημερίας και ως κατ' αποκοπήν αποζημίωση για τα έξοδα εισπράξεως των οφειλών.

13 Στις 31 Δεκεμβρίου 2021 η A. άσκησε ενώπιον του Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach (πρωτοδικείου ανατολικού τομέα Κατοβίτσε), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, αγωγή με αίτημα την εκ μέρους της P. καταβολή ποσού 13 702,99 πολωνικών ζλότι (PLN) (περίπου 3 100 ευρώ), πλέον νομίμων τόκων υπερημερίας από την κατάθεση της αγωγής έως την ημερομηνία εξόφλησης, καθώς και ποσού 4 473,04 PLN (περίπου 975 ευρώ) ως αποζημίωσης για τα έξοδα είσπραξης των οφειλών. Για το χρονικό διάστημα από την 61η ημέρα κατόπιν της εκδόσεως του τιμολογίου και μέχρι την ημερομηνία εξοφλήσεως, η A. υπολόγισε τους τόκους υπερημερίας σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του νόμου της 8ης Μαρτίου 2013, με το οποίο μεταφέρεται στην πολωνική έννομη τάξη το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7.

14 Προς στήριξη του αιτήματός της για καταβολή τόκων βάσει του άρθρου 7 του ως άνω νόμου, η A. υποστηρίζει ότι η προθεσμία πληρωμής διάρκειας 120 ημερών καθορίσθηκε μονομερώς από την P. βάσει υποδείγματος συμβάσεως προσαρτημένου στη συγγραφή υποχρεώσεων που είχε δημοσιευθεί στον ιστότοπο της δεύτερης. Κατά την A., η συγκεκριμένη προθεσμία ουδέποτε αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεως μεταξύ των συμβαλλομένων, αλλά οφειλόταν στη

δεσπόζουσα θέση που κατείχε η P. στο πλαίσιο της συμβατικής σχέσεως. Ομοίως, για τη συμμετοχή σε διαδικασία διαγωνισμού έπρεπε να πληρούνται όροι τους οποίους είχε θέσει μονομερώς η P. και μεταξύ των οποίων καταλεγόταν και ο σχετικός με την προθεσμία πληρωμής διάρκειας 120 ημερών. Λόγω της οικονομικής καταστάσεώς της, η A. αναγκάσθηκε να συνάψει τις επίμαχες συμβάσεις, χωρίς ουδέποτε να καταστεί δυνατή η επίτευξη συμφωνίας με την P. προκειμένου η εν λόγω προθεσμία να μειωθεί στις 60 ημερολογιακές ημέρες. Υπό τις συνθήκες αυτές, κατά την A., δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι μια τέτοια συμβατική ρήτρα είχε συμφωνηθεί ρητώς από τους συμβαλλομένους, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7.

15 Στις 26 Ιανουαρίου 2022 ο γραμματέας του Sąd Rejonowy Katowice Wschód w Katowicach (πρωτοδικείου ανατολικού τομέα Κατοβίτσε) εξέδωσε κατά της P. διαταγή πληρωμής με την οποία γινόταν δεκτό το σύνολο των αιτημάτων της A.

16 Η P. άσκησε ανακοπή κατά της ως άνω διαταγής πληρωμής, αμφισβητώντας το μέρος των τόκων που υπολογίσθηκε σύμφωνα με το άρθρο 7 του νόμου της 8ης Μαρτίου 2013, καθόσον τα τιμολόγια είχαν εξοφληθεί εντός της προθεσμίας πληρωμής διάρκειας 120 ημερών από την ημερομηνία παραδόσεώς τους, όπως αυτή προκύπτει από τις επίμαχες συμβάσεις. Κατά την P., η A. είχε αποδεχθεί την εν λόγω προθεσμία και μάλιστα, αφού έλαβε γνώση της συγγραφής υποχρεώσεως και επελέγη ως ανάδοχος, συνήψε πλείονες συμβάσεις στις οποίες επιβεβαίωσε την προθεσμία. Η συγκεκριμένη προθεσμία δεν ήταν επιζήμια για την πιστώτρια εταιρία, δεδομένου ότι είχε τη βεβαιότητα ότι θα εξακολουθεί να παρέχει τις υπηρεσίες της έναντι αμοιβής, να πραγματοποιεί έσοδα και να διατηρεί τη ρευστότητά της.

17 Προκειμένου να εκδικάσει τη διαφορά της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να κριθεί αν η προβλεπόμενη στις επίμαχες συμβάσεις προθεσμία πληρωμής η οποία υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες από την ημερομηνία παραδόσεως του τιμολογίου στον οφειλέτη καθορίσθηκε τηρουμένης της πρώτης προϋποθέσεως του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7, κατά την οποία οποιαδήποτε προθεσμία πληρωμής που υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες πρέπει να «συμφωνήθηκε [ρητά] […] στο κείμενο της σύμβασης».

18 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, αφενός, ότι οι επίμαχες συμβατικές ρήτρες, περιλαμβανομένης της σχετικής με την προθεσμία πληρωμής διάρκειας 120 ημερών, καθορίσθηκαν μονομερώς από την P. Αφετέρου, παρατηρεί ότι το μοναδικό μέσο προσβολής των εν λόγω ρητρών, το οποίο αφορά μόνον τις επίμαχες συμβάσεις που συνήφθησαν κατόπιν δημόσιου διαγωνισμού, συνίσταται σε προσφυγή ενώπιον του προέδρου της Krajowa Izba Odwolawcza (εθνικής αρχής εξετάσεως προσφυγών, Πολωνία), προσφυγή την οποία δεν άσκησε εν προκειμένω η A.

19 Το αιτούν δικαστήριο τείνει να δεχθεί ότι η πρώτη προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7 δεν πληρούται σε περίπτωση κατά την οποία ρήτρα ορίζουσα προθεσμία πληρωμής που υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες περιέχεται σε σύμβαση της οποίας οι ρήτρες καθορίζονται αποκλειστικώς από ένα εκ των συμβαλλομένων μερών. Κατά το εν λόγω δικαστήριο, μολονότι οι ρήτρες συμβάσεως μπορούν, κατά κανόνα, να καθορίζονται από έναν εκ των συμβαλλομένων, ο οποίος τις καταρτίζει εκ των προτέρων ή κάνει χρήση υποδείγματος συμβάσεως, ο δε αντισυμβαλλόμενος απλώς τις αποδέχεται, όπως συμβαίνει στην περίπτωση συμβάσεως προσχωρήσεως, εντούτοις το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 5, αποκλείει τον κατ' αυτόν τον τρόπο καθορισμό προθεσμίας πληρωμής διάρκειας 120 ημερών. Δεδομένου ότι μια τέτοια προθεσμία έχει χαρακτήρα εξαιρέσεως, ο πιστωτής πρέπει τουλάχιστον να

γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους ο οφειλέτης προτίθεται να καθορίσει την εν λόγω προθεσμία και πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προβάλει τα επιχειρήματά του προκειμένου η προθεσμία πληρωμής να μην υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες.

20 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, άλλωστε, ότι η δυνατότητα προσβολής, ενώπιον εθνικής αρχής, ρήτρας ορίζουσας προθεσμία πληρωμής υπερβαίνουσα τις 60 ημερολογιακές ημέρες σε σύμβαση συναφθείσα κατόπιν δημόσιου διαγωνισμού δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι πληρούται η πρώτη προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7, στο μέτρο που μια τέτοια άσκηση προσφυγής θα κατέληγε σε «απόφαση αρχής η οποία δεν αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος», σχετική με την ισχύουσα προθεσμία πληρωμής.

21 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η ως άνω ερμηνεία της πρώτης προϋποθέσεως επιρρωννύεται από τη δεύτερη προϋπόθεση που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 5, βάσει του οποίου η περιεχόμενη στη σύμβαση ρητή συμφωνία προθεσμίας πληρωμής υπερβαίνουσας τις 60 ημερολογιακές ημέρες, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα της μέγιστης προθεσμίας πληρωμής διάρκειας 60 ημερολογιακών ημερών, δεν πρέπει να είναι «κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή υπό την έννοια του άρθρου 7 της [οδηγίας αυτής]». Κατά το αιτούν δικαστήριο, για να είναι δυνατή η συγκεκριμένη εκτίμηση όσον αφορά τις επίμαχες συμβάσεις, η οικονομική κατάσταση που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι αυτή του πιστωτή κατά τον χρόνο συνάψεως των συμβάσεων.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach (πρωτοδικείο ανατολικού τομέα Κατοβίτσε) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας [2011/7] την έννοια ότι ο εκ μέρους επιχειρήσεων διά ρητής συμφωνίας καθορισμός προθεσμίας πληρωμής που υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες είναι δυνατός μόνο στην περίπτωση συμβάσεων των οποίων οι ρήτρες δεν καθορίζονται αποκλειστικώς από ένα εκ των συμβαλλομένων μερών;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

23 Λαμβανομένων υπόψη των γραπτών παρατηρήσεων που κατέθεσαν οι διάδικοι της κύριας δίκης και οι ενδιαφερόμενοι που διαλαμβάνονται στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά, ιδίως, τον πιθανό χαρακτηρισμό της P. ως «δημόσιας αρχής», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2011/7, το Δικαστήριο απηύθυνε στο αιτούν δικαστήριο αίτημα παροχής πληροφοριών, με το οποίο το κάλεσε να επιβεβαιώσει ότι η συγκεκριμένη εταιρία αποτελεί «επιχείρηση», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 3, της οδηγίας, και να διευκρινίσει τα κριτήρια βάσει των οποίων προέκρινε τον χαρακτηρισμό αυτόν, προκειμένου να κριθεί αν η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει πράγματι στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας, το οποίο αφορά τις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων, και όχι σε εκείνο του άρθρου της 4, παράγραφος 4, το οποίο αφορά τις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών.

24 Με την απάντησή του, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Οκτωβρίου 2023, το αιτούν δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η P. αποτελεί «επιχείρηση», κατά την έννοια του ως άνω άρθρου 2, σημείο 3.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού

25 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη, κατά το μέτρο που το αιτούν δικαστήριο δεν κατέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η απόφαση που πρέπει να εκδώσει στην υπόθεση της κύριας δίκης εξαρτάται από την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα. Κατά την εν λόγω κυβέρνηση, το αιτούν δικαστήριο εξαρτά την απόφασή του όχι μόνο από το ζήτημα αν η καθορισθείσα στις επίμαχες συμβάσεις προθεσμία πληρωμής διάρκειας 120 ημερών συμφωνήθηκε ρητώς, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7, αλλά και από το ζήτημα αν η εν λόγω προθεσμία είναι κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή, κατά την έννοια της ίδιας διατάξεως, χωρίς πάντως να αποφαίνεται σχετικώς και χωρίς να μνημονεύει το συγκεκριμένο νομικό ζήτημα στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε.

26 Στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς της κύριας δίκης και φέρει την ευθύνη για τη δικαστική απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο το αν η προδικαστική απόφαση είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το αν τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή. Κατά συνέπεια, καθόσον το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία ή το κύρος κανόνα δικαίου της Ένωσης, θεωρείται κατά τεκμήριο λυσιτελές, το δε Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να αποφανθεί επ' αυτού. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο μπορεί να μην απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία ή εκτίμηση περί του κύρους κανόνα του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στο ερώτημα που του υποβλήθηκε [πρβλ. αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Απομάκρυνση – Θεραπευτική κάνναβη), C-69/21, EU:C:2022:913, σκέψη 41, και της 11ης Ιανουαρίου 2024, Inditex, C-361/22, EU:C:2024:17, σκέψεις 28 και 29].

27 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7, προκειμένου να κρίνει αν ρήτρα περιεχόμενη σε συμβάσεις που το εν λόγω δικαστήριο χαρακτηρίζει ως δυνάμενες να εξομοιωθούν με συμβάσεις προσχωρήσεως, με την οποία ο οφειλέτης καθόρισε μονομερώς στις 120 ημέρες την προθεσμία πληρωμής των οφειλόμενων βάσει των συμβάσεων αυτών τιμολογίων, αντί των 60 ημερών που προβλέπει η συγκεκριμένη διάταξη, δύναται να χαρακτηρισθεί ως ρήτρα η οποία «ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, και να αποφανθεί επί της αγωγής της A. με αίτημα την καταβολή τόκων υπερημερίας για τα οφειλόμενα βάσει των εν λόγω συμβάσεων ποσά.

28 Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

29 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7 έχει την έννοια ότι η εκεί μνημονευόμενη φράση «ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης» συνεπάγεται ότι η εν λόγω διάταξη αντιτίθεται σε συμβατική ρήτρα με την οποία ο οφειλέτης καθορίζει μονομερώς προθεσμία πληρωμής που υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες.

30 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η προθεσμία πληρωμής που καθορίζεται στη σύμβαση δεν υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες, εκτός εάν ρητώς συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης και υπό την προϋπόθεση ότι η συγκεκριμένη προθεσμία δεν είναι κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή υπό την έννοια του άρθρου 7 της οδηγίας.

31 Ως εκ τούτου, το ως άνω άρθρο 3, παράγραφος 5, επιτρέπει παρέκκλιση από τη μέγιστη προθεσμία διάρκειας 60 ημερολογιακών ημερών την οποία προβλέπει εφόσον πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις. Μια τέτοια προθεσμία πρέπει, αφενός, να έχει «ρητά συμφων[ηθεί] […] στο κείμενο της σύμβασης». Αφετέρου, η ως άνω συμφωνηθείσα προθεσμία δεν πρέπει να είναι «κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή υπό την έννοια του άρθρου 7» της εν λόγω οδηγίας.

32 Στο μέτρο που το εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 5, επιτρέπει παρέκκλιση από την καθοριζόμενη στη σύμβαση μέγιστη προθεσμία πληρωμής διάρκειας 60 ημερολογιακών ημερών, πρέπει να ερμηνεύεται στενά [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, D. (Σχεδιαστικό ελάττωμα του κινητήρα), C-411/23, EU:C:2024:498, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

33 Ως προς την πρώτη σωρευτική προϋπόθεση, την οποία αφορά το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα, καθόσον το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7 ουδόλως παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον ορισμό της σημασίας και του περιεχομένου της φράσεως «ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης», από τις επιταγές τόσο περί ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας προκύπτει ότι η εν λόγω σημασία και το εν λόγω περιεχόμενο πρέπει να ερμηνεύονται, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο, λαμβανομένων υπόψη όχι μόνον του γράμματος της συγκεκριμένης φράσεως, αλλά και του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται, καθώς και των σκοπών οι οποίοι επιδιώκονται με την εν λόγω διάταξη και με την πράξη του δικαίου της Ένωσης της οποίας αποτελεί μέρος [πρβλ. αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 2020, RL (Οδηγία για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών), C-199/19, EU:C:2020:548, σκέψη 27, και της 1ης Δεκεμβρίου 2022, X (Προμήθειες ιατρικού εξοπλισμού), C-419/21, EU:C:2022:948, σκέψη 21].

34 Μολονότι το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7 δεν καθιστά αφ' εαυτού δυνατό να κριθεί αν ρήτρα ορίζουσα προθεσμία πληρωμής μεγαλύτερη των 60 ημερολογιακών ημερών που περιέχεται σε σύμβαση της οποίας το περιεχόμενο καθορίσθηκε εξ ολοκλήρου μονομερώς από τον οφειλέτη μπορεί να χαρακτηρισθεί ως ρήτρα η οποία «ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, η απαίτηση περί ρητής συμφωνίας προϋποθέτει, πάντως, ότι, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των σχετικών με τη σύμβαση εγγράφων και των περιεχόμενων στη σύμβαση ρητρών, διαπιστώνεται

σύμπτωση βουλήσεως των συμβαλλομένων να δεσμευθούν ακριβώς από τη ρήτρα περί μέγιστης προθεσμίας πληρωμής η οποία παρεκκλίνει από εκείνην των 60 ημερολογιακών ημερών που προβλέπεται στη συγκεκριμένη διάταξη.

35 Το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7 απαιτεί, επομένως, σύμπτωση βουλήσεως των συμβαλλομένων κατά τη σύναψη της συμβάσεως η οποία βαίνει πέραν της απλής ρητής μνείας τέτοιας προθεσμίας σε συμβατική ρήτρα, ανεξαρτήτως αν η σύμβαση που περιέχει τη συγκεκριμένη ρήτρα αποτελεί, εν όλω ή εν μέρει, σύμβαση προσχωρήσεως ή σύμβαση παρόμοιας φύσεως.

36 Η ανωτέρω απαίτηση μπορεί να πληρούται όχι μόνον σε περίπτωση κατά την οποία τέτοια ρήτρα αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως από τους συμβαλλομένους, αλλά και σε περίπτωση κατά την οποία, ιδίως στο πλαίσιο συμβάσεως προσχωρήσεως, η οικεία ρήτρα επισημάνθηκε από έναν εκ των συμβαλλομένων στα σχετικά με τη σύμβαση έγγραφα κατά τρόπον ώστε να διακρίνεται σαφώς από τις λοιπές ρήτρες της συμβάσεως, καταδεικνυομένου, ως εκ τούτου, του χαρακτήρα της ως παρεκκλίσεως και παρεχομένης, επομένως, στον αντισυμβαλλόμενο της δυνατότητας να προσχωρήσει σε αυτήν μετά λόγου γνώσεως.

37 Η συγκεκριμένη ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7 είναι σύμφωνη τόσο με τους γενικούς σκοπούς της οδηγίας όσο και, ειδικότερα, με τον σκοπό της εν λόγω διατάξεως.

38 Όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 12, η οδηγία έχει ως σκοπό την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές και την καθιέρωση νοοτροπίας έγκαιρης πραγματοποιήσεως των πληρωμών, προκειμένου να διασφαλισθεί η απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να ενισχυθεί με τον τρόπο αυτόν η ανταγωνιστικότητα, ιδίως, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων [πρβλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, RL (Οδηγία για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών), C-199/19, EU:C:2020:548, σκέψη 35].

39 Επιπλέον, από την αιτιολογική σκέψη 13 της ίδιας οδηγίας προκύπτει ότι το άρθρο της 3, παράγραφος 5, συνιστά έκφραση των ως άνω σκοπών καθόσον η εν λόγω διάταξη έχει ως σκοπό να προστατεύσει αποτελεσματικά τον πιστωτή από τις εκ μέρους του οφειλέτη καθυστερήσεις πληρωμών ορίζοντας προθεσμία πληρωμής η οποία δεν υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες και από την οποία χωρεί παρέκκλιση μόνον εφόσον πληρούνται σωρευτικώς οι οριζόμενες στη διάταξη δύο προϋποθέσεις που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως.

40 Τέλος, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7, ο καθορισμός προθεσμίας πληρωμής μεγαλύτερης των 60 ημερολογιακών πληρωμών βάσει ρητής συμφωνίας μεταξύ του πιστωτή και του οφειλέτη πρέπει επίσης να πληροί τη δεύτερη προϋπόθεση που προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη. Συγκεκριμένα, η ως άνω συμφωνηθείσα προθεσμία δεν πρέπει να είναι «κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή υπό την έννοια του άρθρου 7» της εν λόγω οδηγίας. Πράγματι, από την αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας προκύπτει ότι αυτή απαγορεύει την κατάχρηση της συμβατικής ελευθερίας εις βάρος του πιστωτή. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας, να προβλέπουν ότι μια κατάφωρα καταχρηστική ρήτρα είτε δεν πρέπει να τυγχάνει εφαρμογής είτε να γεννά αγώγιμη αξίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο πιστωτής λόγω της εφαρμογής της καταχρηστικής ρήτρας.

41 Βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχεία α′ έως γ′, της οδηγίας 2011/7, προκειμένου να κριθεί αν συμβατική ρήτρα είναι κατάφωρα καταχρηστική για τον πιστωτή, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα στοιχεία της συγκεκριμένης περιπτώσεως, περιλαμβανομένων τυχόν κατάφωρης παρεκκλίσεως από τις προσήκουσες συναλλακτικές πρακτικές και από τα συναλλακτικά ήθη, αντίθετης προς την καλή πίστη και τη συναλλακτική δεοντολογία, της φύσεως του προϊόντος ή της υπηρεσίας και της περιστάσεως να έχει ο οφειλέτης οποιονδήποτε αντικειμενικό λόγο αποκλίσεως από την προθεσμία πληρωμής που καθορίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7.

42 Ειδικώς από την τελευταία εκ των ανωτέρω απαιτήσεων προκύπτει ότι, ανεξαρτήτως της ενδεχομένως δεσπόζουσας από οικονομικής απόψεως θέσεως του οφειλέτη στο πλαίσιο της σχέσεώς του με τον πιστωτή, εξακολουθεί να διασφαλίζεται πλήρως η αποτελεσματική προστασία του δευτέρου από την εκ μέρους του οφειλέτη αδικαιολόγητη χρήση συμβατικής ρήτρας προβλέπουσας προθεσμία πληρωμής που υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες, μολονότι η συγκεκριμένη ρήτρα συμφωνήθηκε ρητώς κατά τρόπο που πληροί τις προϋποθέσεις οι οποίες μνημονεύονται στις σκέψεις 34 και 35 της παρούσας αποφάσεως.

43 Εν προκειμένω, υπό την επιφύλαξη των διακριβώσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, η A. ισχυρίζεται, αφενός, ότι ουδέποτε είχε τη δυνατότητα να διαπραγματευθεί τη ρήτρα περί προθεσμιών πληρωμής διάρκειας 120 ημερών η οποία περιλαμβανόταν στο υπόδειγμα συμβάσεως που είχε προσαρτηθεί στην συνταχθείσα από την P. συγγραφή υποχρεώσεων και, αφετέρου, ότι η σύναψη των επίμαχων συμβάσεων κατέστη δυνατή μόνον κατόπιν της εκ μέρους της A. αποδοχής των όρων που είχε θέσει μονομερώς η P.

44 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, αφενός, να διακριβώσει εάν, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των σχετικών με τη σύμβαση εγγράφων και των ρητρών που περιέχονται στη συγκεκριμένη σύμβαση, μπορεί να διαπιστωθεί σύμπτωση βουλήσεως των A. και P. να δεσμευθούν ακριβώς από τις συμβατικές ρήτρες που προβλέπουν προθεσμία πληρωμής κατά παρέκκλιση από την προθεσμία διάρκειας 60 ημερολογιακών ημερών την οποία προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7. Αφετέρου, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διακριβώσει εάν, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που μνημονεύονται στο άρθρο 7 της οδηγίας, η χρήση των ως άνω συμβατικών ρητρών μπορεί να είναι κατάφωρα καταχρηστική για την A. και, ενδεχομένως, να αντλήσει εξ αυτού τις συνέπειες που προβλέπονται προς τούτο από το εθνικό δίκαιο.

45 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7 έχει την έννοια ότι η εκεί μνημονευόμενη φράση «ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης» συνεπάγεται ότι η εν λόγω διάταξη αντιτίθεται σε συμβατική ρήτρα με την οποία ο οφειλέτης καθορίζει μονομερώς προθεσμία πληρωμής που υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες, εκτός και αν, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των σχετικών με τη σύμβαση εγγράφων και των περιεχόμενων στη σύμβαση ρητρών, διαπιστώνεται σύμπτωση βουλήσεως των συμβαλλομένων να δεσμευθούν ακριβώς από την οικεία ρήτρα.

Επί των δικαστικών εξόδων

46 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές,

έχει την έννοια ότι:

η εκεί μνημονευόμενη φράση «ρητά συμφωνήθηκε διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασης» συνεπάγεται ότι η εν λόγω διάταξη αντιτίθεται σε συμβατική ρήτρα με την οποία ο οφειλέτης καθορίζει μονομερώς προθεσμία πληρωμής που υπερβαίνει τις 60 ημερολογιακές ημέρες, εκτός και αν, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των σχετικών με τη σύμβαση εγγράφων και των περιεχόμενων στη σύμβαση ρητρών, διαπιστώνεται σύμπτωση βουλήσεως των συμβαλλομένων να δεσμευθούν ακριβώς από την οικεία ρήτρα.

(υπογραφές)